

INFORMACJE PODLEGAJĄCE UJAWNIENIU

**W zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału
w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu
wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.**

SPIS TREŚCI:

I. Informacje ogólne	2
II. Opis systemu zarządzania, w tym systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.	3
III. Fundusze własne	20
IV. Adekwatność kapitałowa	22
V. Bufory kapitałowe	26
VI. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	26
VII. Ryzyko kredytowe do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem	36
VIII. Narażenie na ryzyko operacyjne	39
IX. Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym	41
X. Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej dla pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego	42
XI. Wymogi kapitałowe na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem	43
XII. Zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku	43
XIII. Informacje ilościowe dotyczące wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku	46
XIV. Dźwignia finansowa	46
XV. Ujawnienia w zakresie ryzyka płynności zgodnie z Rekomendacją P KNF	48

I. Informacje ogólne

1. Pałucki Bank Spółdzielczy w Wągrowcu z siedzibą w Wągrowcu, ul. Kolejowa 19, zwany dalej Bankiem, przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące profilu ryzyka i poziomu kapitału wg stanu na dzień 31.12.2017 r.
2. Bank działa w oparciu o przepisy prawa, spośród których do najważniejszych zaliczają się:
 - 1) Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających,
 - 2) Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe,
 - 3) Ustawa z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze,
 - 4) Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
 - 5) Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym,
 - 6) Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym,
 - 7) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (CRR);
 - 8) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (CRD IV),
 - 9) Uchwały Komisji Nadzoru Finansowego,
 - 10) Rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego,
 - 11) Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.
3. Zgodnie ze Statutem Bank działa na terenie powiatów, w których posiada swoje placówki i na terenie powiatów z nimi sąsiadujących.
4. Statutowo określonym przedmiotem działania Banku jest uniwersalna obsługa bankowa osób fizycznych i prawnych, w tym podmiotów gospodarczych, prowadzenie działalności finansowej na rzecz gospodarczego rozwoju kraju, w szczególności rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przedsiębiorczości w zakresie obsługi tych gałęzi gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem inicjatyw i potrzeb zgłoszonych przez organy samorządu terytorialnego, a także podejmowanie inicjatyw dla rozwoju społeczności lokalnej.
5. Bank jest zrzeszony z SGB-Bankiem S.A. z siedzibą w Poznaniu (na podstawie umowy z dnia 01.09.2001 r.) i wraz z pozostałymi zrzeszonymi bankami spółdzielczymi tworzy bezpieczną, mocną kapitałowo oraz identyfikowaną na rynku bankowym Spółdzielczą Grupę Bankową.

6. Od 23.11.2015 r. Bank jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, którego głównym celem jest zapewnianie płynności i wypłacalności.
Z uczestnictwa w Systemie wynikają korzyści – między innymi dostęp do środków pomocowych w sytuacjach zagrożenia płynności lub wypłacalności, oraz obowiązki, do których należy m.in. stosowanie systemu limitów ustalonych w Systemie oraz poddawanie się działaniom prewencyjnym podejmowanym przez jednostkę zarządzającą Systemem.
7. Od 1999 roku Pałucki Bank Spółdzielczy w Wągrowcu jest bankiem wielooddziałowym, który w 2016 roku prowadził swoją działalność w n/w jednostkach organizacyjnych:
- 1) Centrala Banku w Wągrowcu, ul. Kolejowa 19,
 - 2) Oddział w Wągrowcu, ul. Kolejowa 19,
 - 3) Oddział w Damasławku, ul. Kcyńska 6,
 - 4) Oddział w Gołańczy, ul. Rynek 25,
 - 5) Oddział w Janowcu Wlkp., ul. Plac Wolności 6,
 - 6) Filia w Wapnie, ul. Świerczewskiego 8,
 - 7) Punkt Kasowy w Wągrowcu, ul. Pałucka 4 (w markecie „KAUFLAND”),
 - 8) Punkt Kasowy w Gołańczy, ul. Jeziorna 12 (w markecie „Biedronka”),
- Ponadto Bank prowadzi swoją działalność w dwóch Agencjach: w Łeknie oraz w Wągrowcu w markecie „ABC” przy ul. Bobrownickiej 32.
- Działalność operacyjna prowadzona była również za pośrednictwem Internetu.
8. Bank na dzień 31.12.2017 roku nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

II. Opis systemu zarządzania, w tym systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.

Struktura organizacyjna w zakresie zarządzania ryzykami

1. Bank jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, w związku z tym system zarządzania ryzykiem w Banku uwzględnia zapisy Umowy Systemu Ochrony SGB, przepisy wewnętrzne wydawane przez Spółdzielnię, wytyczne zawarte we wzorcowych zasadach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka z uwzględnieniem skali i złożoności działalności Banku oraz profilu i poziomu ryzyka.
2. Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd wewnętrzne strategie, polityki, zasady i inne procedury, które odnoszą się do identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka, a także określają cele strategiczne w zakresie zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka, skłonność do podejmowania przez Bank ryzyka oraz zadania organów Banku, komitetów, jednostek organizacyjnych i poszczególnych osób w procesie zarządzania ryzykiem.

3. Bank zarządza rodzajami ryzyka uznanymi przez Bank za istotne¹ zgodnie z obowiązującymi wewnętrznymi regulacjami zarządzania tymi rodzajami ryzyka.
4. Na system zarządzania każdym rodzajem ryzyka składa się:
 - 1) procedura opisująca zasady zarządzania ryzykiem;
 - 2) identyfikacja, pomiar i monitorowanie;
 - 3) system limitów ograniczających ryzyko;
 - 4) system informacji zarządczej;
 - 5) odpowiednio dostosowana organizacja procesu zarządzania.
5. Do rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne, o których mowa w ust. 4, zaliczane są:
 - 1) ryzyko kredytowe;
 - 2) ryzyko operacyjne;
 - 3) ryzyko walutowe;
 - 4) ryzyko koncentracji;
 - 5) ryzyko płynności;
 - 6) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
 - 7) ryzyko kapitałowe;
 - 8) ryzyko braku zgodności.
6. Oprócz ryzyk istotnych, Bank wyróżnił również:
 - 1) ryzyko wynikające ze zmian otoczenia makroekonomicznego;
 - 2) ryzyko wynikające ze sprzedaży produktów ubezpieczeniowych;
 - 3) ryzyko modeli lub metod pomiaru ryzyka, jako element ryzyka operacyjnego.
7. Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem zorganizowany jest na trzech niezależnych poziomach:
 - 1) na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
 - 2) na drugi poziom składa się:
 - a) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, na które składa się: identyfikacja, pomiar lub szacowanie, kontrola, monitorowanie oraz sprawozdawanie ryzyka,
 - b) działalność komórki do spraw zgodności.
 - 3) na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego, przy czym w związku z uczestnictwem Banku w Systemie Ochrony, tę działalność wykonuje Spółdzielnia.

Zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie jest niezależne od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie.

Zgodnie z obowiązującą w Banku strukturą organizacyjną:

- 1) w ramach poziomu pierwszego funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:
 - a) Główny Księgowy

¹ Definicja ryzyka istotnego została zawarta w procedurze dotyczącej zarządzania i planowania kapitałowego.

- b) Zespół Rachunkowo – Finansowy,
 - c) Zespół Organizacji i Kadr,
 - d) Zespół Obsługi Informatycznej,
 - e) Zespół Monitoringu Kredytów,
 - f) Zespół Produktów Bankowych i Monitoringu,
 - g) Stanowisko Wierzytelności Trudnych,
 - h) Administrator Bezpieczeństwa Informacji,
 - i) Oddziały Banku, Filia oraz Punkty Kasowe,
 - j) Stanowiska Kredytów,
 - k) Stanowiska Obsługi Klienta
 - l) Stanowiska Wsparcia Sprzedaży;
- 2) w ramach poziomu drugiego funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:
- a) Zespół Analiz i Ryzyk Bankowych,
 - b) Zespół Zarządzania Zgodnością.

Rada Nadzorcza w systemie zarządzania ryzykiem sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność.

Zarząd w systemie zarządzania ryzykiem projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie, spójne ze strategią zarządzania Bankiem, systemu zarządzania ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest przez poszczególnych członków Zarządu w ramach przypisanych im obowiązków przy czym nadzór nad drugim poziomem zarządzania przypisany jest Prezesowi Zarządu.

8. Strategia zarządzania ryzykiem w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu określa podstawowe zadania organów Banku w tym zakresie:

Rada Nadzorcza Banku:

- 1) zatwierdza, określony przez Zarząd, akceptowalny ogólny poziom ryzyka oraz monitoruje jego przestrzeganie;
- 2) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd, strategię zarządzania Bankiem oraz nadzoruje jej przestrzeganie;
- 3) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd Banku, strategię zarządzania ryzykiem oraz monitoruje jej przestrzeganie;
- 4) sprawuje nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem procedur, na podstawie których funkcjonować ma w Banku system zarządzania ryzykiem; nadzoruje ich przestrzeganie;
- 5) wybiera członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- 6) monitoruje skuteczność czynności wykonywanych przez członków Zarządu w związku z realizacją ich zadań w zakresie systemu zarządzania Bankiem;
- 7) sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez członków Zarządu obowiązków, o których mowa poniżej;

- 8) określa zasady raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez Zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku;
- 9) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka.

Zarząd Banku:

- 1) określa bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka;
 - 2) opracowuje i przyjmuje strategię zarządzania ryzykiem;
 - 3) odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie procedur dotyczących zarządzania oraz zapewnienie wdrożenia planów w zakresie systemu zarządzania ryzykiem opracowuje i akceptuje politykę oraz zapewnia wdrożenie procedur; monitoruje ich przestrzeganie;
 - 4) zapewnia strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i umożliwiającą skuteczne wykonywanie zadań, w tym: wprowadza podział realizowanych w Banku zadań, zapewniający niezależność zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania ryzykiem na drugim poziomie;
 - 5) nadzoruje zarządzanie ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie;
 - 6) nadzoruje wielkość i profil ryzyka w Banku;
 - 7) ustanawia odpowiednie zasady raportowania, w tym zasady raportowania Zarządu do Rady Nadzorczej; ustanawia zasady raportowania przez jednostki organizacyjne, komórki organizacyjne oraz stanowiska organizacyjne Banku o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, w sposób umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka w Banku;
 - 8) wprowadza niezbędne korekty i udoskonalenia systemu zarządzania w przypadku zmiany wielkości i profilu ryzyka w działalności Banku oraz czynników otoczenia gospodarczego lub wykrycia nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania;
 - 9) zatwierdza przyjęte rodzaje limitów oraz ich wysokość.
-
9. Zarząd składa się z trzech osób. Członkowie Zarządu Banku pełnią po jednym stanowisku dyrektorskim. Czternaścioro członków Rady Nadzorczej Banku pełni po jednym stanowisku dyrektorskim. Przez stanowisko dyrektorskie należy rozumieć stanowisko zajmowane w organie Banku (odpowiednio Zarządzie lub Radzie Nadzorczej) lub organach innych podmiotów.
 10. Członków Zarządu powołuje zgodnie z przepisami prawa Rada Nadzorcza, działając wg Statutu Pałuckiego Banku Spółdzielczego w Wągrowcu i Regulaminu działania Rady Nadzorczej Pałuckiego Banku Spółdzielczego w Wągrowcu biorąc pod uwagę wiedzę i

umiejętności zapewniające realizację strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym, wyniki oceny wstępnej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji kandydata. Oceny następcej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza zgodnie z Procedurą oceny kwalifikacji członków Zarządu oraz Zarządu Pałuckiego Banku Spółdzielczego w Wągrowcu. Członków Rady Nadzorczej wybiera Grupa Członkowska zgodnie ze Statutem Pałuckiego Banku Spółdzielczego w Wągrowcu i Regulaminem działania Zebrań Grup Członkowskich w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu, biorąc pod uwagę kwalifikacje, doświadczenie i reputację kandydata. Oceny indywidualnej Członków Rady dokonują Zebrania Grup członkowskich, natomiast oceny kolegalnej Rady Nadzorczej dokonuje Zebranie Przedstawicieli zgodnie z Procedurą oceny kwalifikacji członków Rady Nadzorczej oraz Rady Nadzorczej Pałuckiego Banku Spółdzielczego w Wągrowcu.

11. Bank z uwagi na skalę działalności nie stosuje strategii zróżnicowania w zakresie wyboru członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.
12. Bank z uwagi na skalę działania nie tworzy w obrębie Rady Nadzorczej komitetu ds. ryzyka.
13. W Banku, zgodnie z zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą „Strukturą organizacyjną Pałuckiego Banku Spółdzielczego w Wągrowcu”, funkcjonują jako stałe formy organizacji powołane przez Zarząd dwa komitety ds. ryzyka, które uczestnicząc w procesie zarządzania ryzykiem pełnią funkcje opiniodawczo-doradcze:
 - 1) Komitet Kredytowy - działający w oparciu o „Regulamin Komitetu Kredytowego w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”, który odbył w 2017 r. 49 posiedzeń;
 - 2) Komitet Ryzyka Operacyjnego - działający w oparciu o „Regulamin funkcjonowania Komitetu Ryzyka Operacyjnego w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”, który odbył w 2017 r. 12 posiedzeń.

Cele i zasady polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

1. Do podstawowych ryzyk istotnych w swojej działalności Bank zalicza:
 - 1) ryzyko kredytowe,
 - 2) ryzyko koncentracji
 - 3) ryzyko płynności,
 - 4) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
 - 5) ryzyko walutowe,
 - 6) ryzyko operacyjne,
 - 7) ryzyko kapitałowe,
 - 8) ryzyko braku zgodności.

2. Strategie oraz procesy zarządzania w/w ryzykami zostały opisane w następujących regulacjach wewnętrznych, które stanowią integralny element niniejszej Informacji:

- 1) „Strategii zarządzania ryzykiem w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 2) „Zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 3) „Zasadach zarządzania ryzykiem koncentracji w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 4) „Zasadach zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 5) „Zasadach zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 6) „Zasadach zarządzania ryzykiem inwestycji w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 7) „Polityce bancassurance w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 8) „Zasadach zarządzania ryzykiem płynności w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 9) „Zasadach zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 10) „Zasady zarządzania ryzykiem walutowym w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 11) „Zasadach zarządzania ryzykiem operacyjnym w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”, zawierające m.in. Załącznik nr 9 „Zarządzanie ryzykiem modeli i metod”
- 12) „Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 13) „Zasadach wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 14) „Zasadach szacowania kapitału wewnętrznego w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- 15) „Zasadach zarządzania ryzykiem braku zgodności w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”.

Ponadto, jako załączniki do „Strategii zarządzania ryzykiem w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”, w Banku funkcjonują:

- „Strategia zarządzania ryzykiem operacyjnym w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
- „Polityka kredytowa w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”.

3. W stosunku do ryzyk objętych szczególnym nadzorem opracowane zostały metody ich pomiaru oraz system raportowania, które zostały opisane w regulacjach wewnętrznych wymienionych w ust. 2.

4. System oraz zakres raportowania został opisany również w „Instrukcji System Informacji Zarządczej i oceny pracy Oddziałów w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”.

Ryzyko kredytowe

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują:
 - 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
 - 2) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
 - 3) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych² w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym niż 6%;
 - 4) utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi należności zagrożonych³ od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej 30%;
 - 5) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
 - 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
 - 3) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych przez System Ochrony SGB; Bank zakłada, że maksymalna kwota instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP, nie może przekroczyć 50% funduszy własnych Banku;
 - 4) utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym⁴;
 - 5) utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie 75% ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania⁵.

² Według wartości bilansowej brutto.

³ Według wartości bilansowej brutto z wyłączeniem odsetek.

⁴ Aktywa o charakterze bankowym stanowią aktywa, nie wynikające z działalności handlowej (zgodnie z definicją zawartą w art. 92 CRR).

⁵ Definicja portfela została określona w zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym.

Ryzyko koncentracji

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:
 - 1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
 - 2) bezwzględne przestrzeganie limitów koncentracji dużych ekspozycji określonych w CRR;
 - 3) budowę, weryfikację i aktualizację Zasad zarządzania ryzykiem koncentracji;
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie oraz ustalanie limitów koncentracji w pojedyncze branże;
 - 2) ograniczenie kredytowania klientów, których zaangażowanie w Banku wyniosłoby 10% uznanego kapitału;
 - 3) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

Ryzyko ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:
 - 1) wdrożenie, weryfikację i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
 - 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
 - 3) utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie nie wyższym od 4% całego portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie;
 - 4) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 95% ich udziału w portfelu kredytowym.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl⁶) nie przekracza poziomów określonych w § 23.

⁶ Definicja wskaźnika Dtl znajduje się w procedurze szczegółowej dotyczącej zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

- 2) stosowanie limitów LtV⁷, na maksymalnym poziomie⁸:
- a) w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, z zastrzeżeniem pkt b), wartość wskaźnika LtV w momencie udzielania kredytu nie powinna przekraczać poziomu:
 - 80% lub
 - 90% w przypadku, gdy część ekspozycji przekraczająca 80% LtV jest odpowiednio ubezpieczona bądź kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym;
 - b) w przypadku kredytów gotówkowych, kredytów konsolidacyjnych oraz pożyczek hipotecznych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych wartość wskaźnika LtV w momencie udzielenia kredytu nie powinna przekraczać poziomu:
 - 70% lub
 - 80% w przypadku, gdy część ekspozycji przekraczająca 70% LtV jest odpowiednio ubezpieczona bądź kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym;
 - c) w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych wartość wskaźnika LtV w momencie udzielania kredytu nie powinna przekraczać poziomu:
 - 75% lub
 - 80% w przypadku, gdy część ekspozycji przekraczająca 75% LtV jest odpowiednio ubezpieczona bądź kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym.
- 3) kierowanie oferty kredytów hipotecznych głównie do klientów detalicznych oraz rolników, preferowanie zabezpieczeń hipotecznych w postaci nieruchomości mieszkalnych oraz rolnych (głównie gruntów rolnych), stosowanie maksymalnego okresu kredytowania 30 lat;
- 4) stosowanie ostrożnego podejścia do wycen nieruchomości, m.in. poprzez:
- a) dokonywanie weryfikacji wycen przez pracowników posiadających odpowiednie przeszkolenie;
 - b) zlecanie ponownych wycen, jeżeli w ocenie Banku wartość nieruchomości obniżyła się o 20% i jeżeli zabezpieczenia ekspozycji Banku na tej nieruchomości pomniejszają podstawę naliczania rezerw celowych;

Ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:
- 1) wdrożenie, weryfikację i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;

⁷ Sposób obliczania wskaźnika LtV został szczegółowo opisany w procedurze szczegółowej dotyczącej zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

⁸ Dla ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie na nieruchomości mieszkalnej:

- powstałych w okresie do 31 grudnia 2014 r. poziom wskaźnika LtV nie powinien przekraczać 95%,
- powstałych w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. poziom wskaźnika LtV nie powinien przekraczać 90%,
- powstałych w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. poziom wskaźnika LtV nie powinien przekraczać: 85% lub 90% w przypadku, gdy część ekspozycji przekraczająca 85% LtV jest odpowiednio ubezpieczona, lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP.

- 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
 - 3) utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie nie wyższym od 10% całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
 - 4) zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do 10% ich udziału w portfelu kredytowym.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych na 6 lat;
 - 2) udzielanie kredytów detalicznych tym klientom w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl⁹) nie przekracza:
 - a) 50% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego nie przekracza jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej,
 - b) 65% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza poziom jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

Ryzyko inwestycji

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka inwestycji obejmują:
 - 1) dywersyfikację aktywów,
 - 2) stworzenie możliwości poprawy rentowności działania przy jednoczesnym zachowaniu standardów bezpieczeństwa i ograniczaniu ryzyka,
 - 3) utrzymanie odpowiednich współczynników kapitałowych, poprzez obniżenie kwoty aktywów ważonych ryzykiem,
 - 4) ograniczanie ryzyka związanego z transakcjami w instrumenty finansowe;
 - 5) przeprowadzanie transakcji zakupu instrumentów finansowych wyłącznie za pośrednictwem i zgodą Banku Zrzeszającego.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) wprowadzenie odpowiednich standardów dotyczących zarządzania ryzykiem inwestycji i ich przestrzeganie;
 - 2) nie dokonywanie inwestycji kapitałowych za wyjątkiem instrumentów kapitałowych Banku Zrzeszającego oraz inwestycji kapitałowych dokonywanych w wyjątkowych przypadkach za zgodą Banku Zarządzającego;
 - 3) przestrzeganie limitów w ograniczających ryzyko inwestycji wyznaczonych przez System Ochrony SGB;
 - 4) dokonywanie wnikliwej analizy ryzyka wynikającego z danego instrumentu finansowego przed dokonaniem inwestycji w taki instrument;

⁹ Definicja wskaźnika Dtl znajduje się w procedurze szczegółowej dotyczącej zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

- 5) ograniczenie łącznej kwoty inwestycji w instrumenty finansowe do poziomu 70% funduszy własnych z zachowaniem limitów wewnętrznych Banku ustalonych dla poszczególnych instrumentów finansowych.

Ryzyko operacyjne

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka operacyjnego obejmują:
 - 1) optymalizację efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania;
 - 2) racjonalizację kosztów;
 - 3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
 - 4) automatyzację procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;
 - 5) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez opracowanie i wdrożenie:
 - 1) systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku;
 - 2) systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
 - 3) skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko);
 - 4) odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych) wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje;
 - 5) procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego;
 - 6) planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku.

Ryzyko walutowe

1. Cele strategiczne w zakresie działalności walutowej obejmują:
 - 1) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych;
 - 2) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego;
 - 3) minimalizowanie ryzyka walutowego.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% kapitału uznanego Banku;

- 2) prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
- 3) utrzymywanie relatywnie wysokiego poziomu aktywów płynnych w walutach obcych;
- 4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym;
- 5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

Ryzyko płynności

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:
 - 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
 - 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji,
 - 3) utrzymywanie przez Bank aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) realizowanie strategii finansowania, o której mowa w ust. 3;
 - 2) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;
 - 3) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
 - 4) utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) na wymaganym przepisami¹⁰ poziomie;
 - 5) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów¹¹ powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne;
 - 6) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu¹² na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów¹³ nad skumulowanymi pasywami¹⁴ w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku¹⁵;

¹⁰ Zgodnie z rozporządzeniem CRR lub Umową Systemu Ochrony;

¹¹ wartość kredytów obliczona jako: kwota nominalna kapitału kredytu (dla kredytów w rachunkach bieżących jest to kwota wykorzystanego kapitału) minus nierozliczona prowizja minus rezerwa celowa

¹² wyznaczonej w oparciu o zestawienie luki płynności, o którym mowa w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

¹³ wraz ze zobowiązaniami pozabilansowymi otrzymanymi.

¹⁴ wraz ze zobowiązaniami pozabilansowymi udzielonymi.

¹⁵ kumulując aktywa i pasywa poczynawszy od ostatniego przedziału.

- 7) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności¹⁶ (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na poziomie nieujemnym;
 - 8) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów lub dużych depozytów w bazie depozytowej;
 - 9) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie;
 - 10) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.
3. Bank przyjmuje następującą strategię finansowania:
- 1) głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych i instytucji rządowych oraz samorządowych, ich łączna kwota powinna stanowić co najmniej 80% pasywów ogółem;
 - 2) Bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów;
 - 3) Bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania;
 - 4) Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowym źródłem środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego;
 - 5) w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB.

Ryzyko stopy procentowej

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:
 - 1) optymalizację wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
 - 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
 - 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;

¹⁶ o której mowa w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

- 2) zarządzanie poszczególnymi grupami aktywów i pasywów w taki sposób, aby zapewnić realizację optymalnej, w danych warunkach, wysokości marży odsetkowej Banku,
- 3) ograniczenie udziału aktywów przeszacowujących się w przedziałach powyżej 12 miesięcy w aktywach wrażliwych na zmianę stopy procentowej na poziomie nie przekraczającym 2,5%,
- 4) ograniczenie udziału pasywów przeszacowujących się w przedziałach powyżej 12 miesięcy w pasywach wrażliwych na zmianę stopy procentowej na poziomie nie przekraczającym 1%,
- 5) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
 - a) stosowanie dla produktów klientów stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) - zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
 - b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego);
- 6) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.

Ryzyko kapitałowe

1. Długoterminowe cele kapitałowe Banku obejmują:
 - 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
 - 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
 - 3) posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 14,5%;
 - 4) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie 11,5%;
 - 5) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie 11,5%;
 - 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 72%; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 11,1%;
 - 7) utrzymanie takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił 80% funduszy Tier I;
 - 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie wielkości pakietu udziałów do 5% funduszu udziałowego Banku;
 - 9) posiadanie zaangażowania kapitałowego w Banku Zrzeszającym na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej Banku;
 - 10) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji – w tym w Banku Zrzeszającym w taki sposób, aby nie dopuścić do powstania sytuacji powodującej pomniejszenie funduszy własnych Banku.
 - 11) utrzymywanie minimalnej wielkości wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie 3%,

- 12) utrzymywanie funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji w wysokości równej co najmniej poziomowi MREL.
2. Polityka kapitałowa Banku pozwalająca na realizację długoterminowych celów kapitałowych realizowana jest poprzez:
- 1) dążenie do zwiększania kapitałów o najwyższej jakości tj. kapitału Tier I oraz kapitału podstawowego Tier I,
 - 2) przeznaczanie odpisów z zysku na powiększanie funduszy własnych – Bank będzie przeznaczał na ten cel nie mniej niż 80% wypracowanego zysku,
 - 3) utrzymywanie udziału funduszu udziałowego w kapitałach Banku na nieznaczącym poziomie,
 - 4) założenie dynamiki wzrostu funduszy własnych na poziomie zbliżonym do dynamiki wzrostu sumy bilansowej,
 - 5) podejmowanie działań zmierzających do utrzymania założonych wskaźników na akceptowalnym poziomie poprzez m.in.:
 - a) dostosowanie dynamiki przyrostu akcji kredytowej do dynamiki przyrostu funduszy własnych,
 - b) działania na rzecz zwiększenia dochodowości aktywów w celu maksymalizacji zysku.

Przepływ informacji dotyczącej ryzyka

Przepływ informacji dotyczącej ryzyka, kierowanej do Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku został sformalizowany i opisany w Instrukcji System Informacji Zarządczej i oceny pracy Oddziałów w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu. W w/w Instrukcji określono częstotliwość, zakres, odbiorców oraz terminy sporządzania raportów i sprawozdań dotyczących ryzyka. Systemem informacji zarządczej zostały objęte wszystkie rodzaje ryzyka uznane przez Bank za istotne, natomiast zakres i częstotliwość raportowania zostały dostosowane do skali narażenia na ryzyko oraz zmienności ryzyka, zapewniając możliwość podejmowania decyzji i odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko.

Raporty i analizy z zakresu oceny poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka występującego w Banku otrzymują:

1. Zarząd
 - 1) miesięcznie: wybrane informacje z zakresu ryzyka kredytowego, płynności, walutowego oraz adekwatności kapitałowej,
 - 2) kwartalnie: analizy z zakresu wszystkich rodzajów ryzyka uznanych za istotne w działalności Banku oraz z zakresu oceny adekwatności kapitałowej Banku,
 - 3) półrocznie: ocena polityk DEK i EKZH oraz informacje z zakresu ryzyka modeli,
 - 4) rocznie: pogłębiona analiza ryzyka płynności, informacje dotyczące ryzyka braku zgodności, wyniki rocznych testów warunków skrajnych;
2. Rada Nadzorcza
 - 1) kwartalnie: realizacja apetytu na ryzyko, wybrane informacje z zakresu ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych oraz analiza dotycząca obszaru bancassurance,

- 2) półrocznie: analizy z zakresu wszystkich ryzyk istotnych w działalności Banku i oceny adekwatności kapitałowej Banku,
- 3) rocznie: realizacja strategii zarządzania kapitałami, informacja o założeniach do testów warunków skrajnych, wyniki rocznych testów warunków skrajnych.

Informacja o systemie kontroli wewnętrznej

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który jest dostosowany do struktury organizacyjnej, wielkości i stopnia złożoności działalności Banku. Chroni on zasoby Banku, zapewnia wysoką jakość i niezawodność informacji oraz zgodność działania z przepisami prawa, a także eliminuje występowanie nieprawidłowości i błędów. Funkcjonujące w Banku procedury kontroli opracowane są w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd i Radę Nadzorczą. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem w Banku systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, za zapewnienie których odpowiedzialność ponosi Zarząd.

Celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku,
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
- 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku,
- 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

Wnioski wynikające z analiz i ocen wyników kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego Zarząd uwzględnia w bieżącej działalności.

W celu zabezpieczenia się przed stratą Bank rozpoznaje, ocenia i kontroluje wszystkie rodzaje ryzyka wynikające z prowadzonej działalności i poprzez proces kontroli zapewnia, by pracownicy Banku pracowali w sposób wydajny i uczciwy realizując cele i ustalone zadania.

Na system kontroli wewnętrznej funkcjonujący w Banku składa się:

- 1) funkcja kontroli mająca za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w banku, która obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji; realizowana na podstawie zatwierdzonej przez Zarząd matrycy funkcji kontroli;
- 2) komórka do spraw zgodności (Zespół Zarządzania Zgodnością) mająca za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności banku z przepisami *prawa*, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie;

- 3) audyt wewnętrzny sprawowany przez pracowników jednostki zarządzającej Systemem Ochrony SGB, którego zadaniem jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz opiniowanie systemu zarządzania Bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach).

Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank. Pierwsza linia obrony odpowiedzialna jest m.in. za projektowanie i zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku oraz zgodności postępowania z regulacjami.

Na drugą linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie, tj. m.in. Zespół Analiz i Ryzyk Bankowych i Zespół Zarządzania Zgodnością. Druga linia obrony odpowiedzialna jest w szczególności za:

- 1) monitorowanie bieżące przyjętych mechanizmów kontrolnych (*np. limitów, wskaźników*),
- 2) przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych,
- 3) ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych,
- 4) matrycę funkcji kontroli,
- 5) prowadzenie rejestru nieprawidłowości znaczących i krytycznych,
- 6) raportowanie znaczących i krytycznych nieprawidłowości.

Trzecią linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB, który odpowiedzialny jest za badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, zarówno w odniesieniu do systemu zarządzania ryzykiem, jak i systemu kontroli wewnętrznej.

W roku 2017 przeprowadzony został audyt wewnętrzny w obszarze technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego (audyt IT).

Na wszystkich trzech poziomach, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, pracownicy Banku w ramach realizowanych czynności odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne lub niezależnie monitorują (poziomo lub pionowo) przestrzeganie mechanizmów kontrolnych.

Kontrola wewnętrzna w roku 2017 przeprowadzana była na podstawie rocznych planów kontroli, zatwierdzanych przez Prezesa Zarządu i zaakceptowanych przez Radę Nadzorczą Banku.

W roku 2017 kontrola wewnętrzna sprawowana była przez kierowników zespołów i jednostek organizacyjnych Banku, przez Główną Księgową, Administratora Bezpieczeństwa Informacji (ABI) w podlegających im obszarach oraz przez Zespół Zarządzania Zgodnością we wszystkich obszarach działalności Banku.

III. Fundusze własne

Rachunek funduszy własnych został przeprowadzony zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR).

1. Fundusze własne Banku obejmują:
 - 1) kapitał Tier I;
 - 2) kapitał Tier II.
2. Kapitał Tier I Banku obejmuje:
 - 1) kapitał podstawowy Tier I, na który składają się:
 - a) wpłacony fundusz udziałowy, z zastosowaniem właściwych przepisów prawa oraz wytycznych Komisji Nadzoru Finansowego,
 - b) zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów, po uzyskaniu zgody właściwego organu,
 - c) niepodzielony zysk z lat ubiegłych, po uzyskaniu zgody właściwego organu;
 - d) w ramach skumulowanych, innych całkowitych dochodów:
 - fundusz z aktualizacji wyceny majątku trwałego,
 - kapitał z aktualizacji instrumentów dłużnych lub kapitałowych zakwalifikowanych do portfela „dostępne do sprzedaży”,
 - e) kapitał rezerwowy,
 - f) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej;
 - g) w ramach innych przejściowych korekt kapitału podstawowego Tier I –
 - (ze znakiem minus) określoną wartość procentową funduszu z aktualizacji wyceny majątku trwałego,
 - (ze znakiem minus - co oznacza, że Bank usuwa z funduszy) określoną wartość procentową zysków z wyceny instrumentów dłużnych lub kapitałowych zakwalifikowanych do portfela „dostępne do sprzedaży”,
 - 2) pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I:

- a) określona wartość procentowa wartości niematerialnych i prawnych wyceniona według wartości bilansowej,
 - b) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do funduszy podstawowych Tier I, jeżeli właściwy organ uznał, że miały one na celu sztuczne zwiększenie funduszy własnych Banku,
 - c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,
 - d) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji,
 - e) strata z lat ubiegłych, strata w trakcie zatwierdzania, strata netto bieżącego okresu;
- 3) kapitał dodatkowy Tier I, który stanowią instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 52 CRR;
- 4) pomniejszenia kapitału dodatkowego Tier I:
- a) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do dodatkowego kapitału podstawowego, jeżeli właściwy organ uznał, że miały one na celu sztuczne zwiększenie funduszy własnych Banku,
 - b) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do dodatkowego kapitału podstawowego podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,
 - c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do dodatkowego kapitału podstawowego podmiotów sektora, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji,
 - d) określona wartość procentowa wartości niematerialnych i prawnych wyceniona według wartości bilansowej.
3. Kapitał Tier II Banku obejmuje:
- 1) instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art.63 CRR;
 - 2) pożyczki podporządkowane;
 - 3) rezerwę na ryzyko ogólne do wysokości 1,25% aktywów ważonych ryzykiem;
 - 4) pomniejszenia kapitału Tier II:
- a) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do kapitału Tier II, jeżeli właściwy organ uznał, że miały one na celu sztuczne zwiększenie funduszy własnych Banku,
 - b) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do kapitału Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,
 - c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do kapitału Tier II, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji.

4. Szczegółowe wytyczne w zakresie struktury funduszy własnych, zasad ustalania ich wysokości oraz źródła ich wzrostu zawarte zostały w „Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”.
5. Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2017 roku:

(w tys. zł)

	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do artykułu Rozporządzenia (UE) nr 575/2013 (CRR)
Kapitał podstawowy Tier I:		
instrumenty i kapitały rezerwowe		
Instrumenty kapitałowe i powiązane ažio emisyjne	24 787 166	Art. 26 ust. 1, art. 27, 28, 29, wykaz EUNB o którym mowa w art. 26 ust. 3
Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe, z uwzględnieniem niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości)	106 116	Art. 26 ust. 1
Fundusze ogólne ryzyka bankowego	3 160 000	Art. 26 ust. 1 lit. f)
Kwota kwalifikujących się pozycji o których mowa w art. 484 ust. 3 i powiązane ažio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału podstawowego Tier I	213 900	Art. 486 ust. 2
Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	28 267 182	
Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-5 815	Art. 34, 105
Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-29 076	Art. 36 ust. 1 lit. b) Art. 37, art. 472 ust. 4
Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468	-15 408	
Kapitał podstawowy Tier I	28 216 883	
Kapitał dodatkowy Tier I	0	
Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	28 216 883	
Kapitał Tier II	0	
Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	28 216 883	
Aktywa ważone ryzykiem pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR oraz kwot ujętych w okresie przejściowym przeznaczonych do wycofania zgodnie z rozporządzeniem (UE) 575/2013 (tj. kwoty rezydualne określone w CRR)	139 261 078	
Aktywa ważone ryzykiem razem	139 261 078	
Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,98	Art. 92 ust. 2 lit. a), art. 465
Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,98	Art. 92 ust. 2 lit. b), art. 465
Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,98	Art. 92 ust. 2 lit. c)

6. Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

IV. Adekwatność kapitałowa

1. Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka, tym samym oblicza kapitał wewnętrzny w oparciu o metodę minimalnego wymogu kapitałowego.

2. Bank stosuje następujące metody wyliczania wymogów kapitałowych:
 - 1) metodę standardową w zakresie ryzyka kredytowego,
 - 2) metodę wskaźnika bazowego w zakresie ryzyka operacyjnego,
 - 3) metodę de minimis w zakresie ryzyka walutowego.
3. Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy, a następnie Bank ocenia, czy kapitał regulacyjny w pełni pokrywa ryzyko kredytowe, operacyjne i walutowe i, jeżeli jest to konieczne, oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na te ryzyka.
4. Kapitał wewnętrzny stanowi sumę kapitału regulacyjnego, dodatkowych wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe, operacyjne i walutowe oraz wymogów kapitałowych na pozostałe istotne rodzaje ryzyka.
5. Metody wyliczania kapitału regulacyjnego oraz kapitału wewnętrznego zawarte są odpowiednio w:
 - 1) „Zasadach wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”,
 - 2) „Zasadach szacowania kapitału wewnętrznego w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”.
6. Łączna kwota ekspozycji na ryzyko kredytowe jest równa sumie kwot ekspozycji ważonych ryzykiem. Przez ekspozycję należy rozumieć aktywo lub udzielone zobowiązanie pozabilansowe łącznie ze związanymi z nimi innymi ekspozycjami, jeśli ujęte one są w rachunku wyników. Sumę kwot ekspozycji ważonych ryzykiem oblicza się jako sumę wartości bilansowych oraz ekwiwalentów pozycji pozabilansowych poszczególnych ekspozycji pomnożonych przez przypisane procentowe wagi ryzyka, zgodnie z metodą standardową opisaną w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR).

7. Kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonych ryzykiem dla każdej z klas ekspozycji wg stanu na dzień 31.12.2017r.:

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota (w zł)
1.	Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	192 084
2.	Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego i władz lokalnych	5 531
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	114 183
4.	Ekspozycje wobec instytucji	0
5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	399 152
6.	Ekspozycje detaliczne	8 090 260
7.	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	1 279 193
8.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	482 780
9.	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0
10.	Ekspozycje kapitałowe	281 088
11.	Inne ekspozycje	296 615
	RAZEM	11 140 886

8. łączna kwota ekspozycji na ryzyko operacyjne wyznaczana jest metoda podstawowego wskaźnika, określoną w Rozporządzeniu 575/2013 UE.

9. Wyliczenie wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE:

Dane z bilansu	2014r.	2015r.	2016r.	Średnia
Przychody z tytułu odsetek	8 950 957	8 220 202	9 329 148	8 833 436
Koszty z tytułu odsetek	3 100 101	1 983 886	1 665 316	2 249 768
Przychody z tytułu prowizji	2 943 230	2 937 683	3 031 544	2 970 819
Koszty z tytułu prowizji	376 149	297 811	342 431	338 797
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu	0	47 760	40 115	29 292
Wynik operacji finansowych	0	2 663	3 185	1 949
Wynik z pozycji wymiany	20 747	41 419	35 480	32 549
Pozostałe przychody operacyjne*	103 550	107 209	160 873	123 877
Wynik Brutto wg NUK	8 542 235	9 075 240	10 592 596	9 403 357
Współczynnik α	15%			
Kapitał adekwatny	1 410 504			

10. Bank wyznacza wymóg w zakresie funduszy własnych w ramach ryzyka rynkowego tylko dla ryzyka walutowego w oparciu o metodę podstawową, obliczając go jako:
- 1) 8% pozycji walutowej całkowitej, jeżeli pozycja ta przekracza 2% funduszy własnych Banku;
 - 2) zero – jeżeli pozycja walutowa całkowita nie przekracza 2% funduszy własnych Banku.
11. Dodatkowo Bank szacuje wewnętrzny wymóg kapitałowy na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne. Kapitał wewnętrzny na poszczególne rodzaje ryzyka obliczany jest jako koszt lub utracony przychód (za wyjątkiem ryzyka koncentracji), który może pojawić się w sytuacji nieoczekiwanej. Koszt lub utracony przychód szacowany jest na podstawie testów warunków skrajnych, które Bank przeprowadza dla poszczególnych rodzajów ryzyka, uznanych za istotne.
12. Zestawienie poziomu kapitału wewnętrznego dla poszczególnych rodzajów ryzyka według stanu na dzień 31.12.2017 roku prezentuje poniższa tabela.

Wyliczenia zostały dokonane zgodnie z „Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu” obowiązującymi na dzień 31.12.2017 r.:

Rodzaj ryzyka	Wymagany wg Banku kapitał na zabezpieczenie ryzyka	Alokacja kapitału według wymagań dla Filara I	Alokacja kapitału według wymagań dla Filara II
1	2	3	4
Ryzyko kredytowe	11 140 886	11 140 886	0
Ryzyko rynkowe	0	0	0
Ryzyko operacyjne	1 410 504	1 410 504	0
Łączny wymóg na powyższe ryzyka	12 551 390	12 551 390	0
Redukcja wymogu kapitałowego	0	x	0
Ryzyko koncentracji zaangażowań, z tego:	0	x	0
koncentracji dużych zaangażowań	0	x	0
koncentracji w sektor gospodarki	0	x	0
koncentracji przyjętych form zabezpieczenia	0	x	0
koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy	0	x	0
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, z tego:	1 071 268	x	1 071 268
przeszacowania i bazowe łącznie oraz opcji klienta	1 071 268	x	1 071 268
Ryzyko płynności (wynikające z nieodpowiedniego poziomu aktywów płynnych)	0	x	0
Ryzyko wyniku finansowego	0	x	0
Ryzyko kapitałowe, z tego:	0	x	0
Pozostałe ryzyka, z tego:	0	x	0
Kapitał wewnętrzny	13 622 658	12 551 390	1 071 268

V. Bufory kapitałowe

Nie dotyczy.

Na datę sporządzania informacji nie obowiązywały przepisy dotyczące utrzymywania buforów kapitałowych.

VI. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego

1. Definicje pozycji przeterminowanych i o utraconej wartości

Dla potrzeb wyliczania ekspozycji na ryzyko kredytowe, ekspozycję uznaje się za ekspozycję, której dotyczy niewykonanie zobowiązania, jeżeli występuje przynajmniej jedna z poniższych sytuacji:

- 1) istnieje małe prawdopodobieństwo wywiązania się dłużnika w okresie jednego roku ze zobowiązań wobec Banku;
- 2) okres przeterminowania przekracza 90 dni oraz przeterminowana kwota przekracza:
 - a) w przypadku ekspozycji detalicznych: 500,00 złotych,
 - b) w przypadku pozostałych klas ekspozycji: 3.000,00 złotych.

2. Opis strategii przyjętych w celu określenia korekty z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego.

Opis strategii przyjętych w celu określenia korekty z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego określają „Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością Banku w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”.

Bank tworzy rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi, w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- 1) kategorii "normalne" - w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych;
- 2) kategorii "pod obserwacją";
- 3) grupy "zagrożone" – w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub "stracone".

Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych, zaklasyfikowanymi do kategorii "normalne", tworzy się w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw oraz odpisów, stanowiącego 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi.

Bank korzysta z możliwości nie tworzenia rezerw oraz odpisów aktualizujących należności związane ekspozycjami kredytowymi zakwalifikowanymi do kategorii „normalne” i „pod obserwacją” z uwagi na utrzymywaną, w odpowiedniej wysokości, rezerwę na ryzyko ogólne.

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii "pod obserwacją", "poniżej standardu", "wątpliwe" i "stracone" oraz odpisy aktualizujące należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego daną ekspozycję, jednak w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw oraz odpisów, stanowiącego w relacji do podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi:

- 1) 1,5 % - w przypadku kategorii "pod obserwacją";
- 2) 20 % - w przypadku kategorii "poniżej standardu";
- 3) 50 % - w przypadku kategorii "wątpliwe";
- 4) 100 % - w przypadku kategorii "stracone".

Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi tworzy się, aktualizuje co do wysokości oraz rozwiązuje najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych

Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych – kryteria klasyfikacji

Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie:

- 1) kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek w odniesieniu do:
 - a) ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
 - b) ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego;
- 2) dwóch niezależnych od siebie kryteriów:
 - a) terminowości spłaty kapitału lub odsetek,
 - b) sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych.

Terminowość spłat kapitału lub odsetek

Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych w oparciu o terminowość spłat rat kapitałowych i odsetek w każdym dniu roboczym, przy czym opóźnienie w spłacie części należnej raty kapitałowej lub odsetkowej, w kwocie nieprzekraczającej 200 zł, nie wymaga przeklasyfikowania ekspozycji kredytowej do wyższej kategorii ryzyka.

Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej

Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta Bank przeprowadza w oparciu o ocenę mierników ilościowych oraz ocenę mierników jakościowych. Ocenę mierników ilościowych i jakościowych klienta przeprowadza się dokonując indywidualnej analizy wpływu poszczególnych mierników na jego sytuację ekonomiczno-finansową. Bank stosuje zasadę, że w ostatecznej ocenie sytuacji ekonomiczno-finansowej, czynniki jakościowe mają mniejszą istotność niż czynniki ilościowe; od tej zasady może być zastosowany wyjątek w przypadkach, w których z czynników jakościowych wynika jednoznacznie konieczność przeklasyfikowania klienta do wyższej grupy ryzyka.

Przeglądów i klasyfikacji ekspozycji kredytowych w oparciu o kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dokonuje się co najmniej na koniec każdego kwartału – z zastrzeżeniem, że w przypadku ekspozycji kredytowych, spełniających łącznie następujące warunki:

- 1) ekspozycja jest zaklasyfikowana do kategorii „normalne”;
- 2) kwota ekspozycji łącznie z innymi ekspozycjami Banku wobec tego podmiotu nie przekracza mniejszej z poniżej wymienionych kwot:
 - a) równowartości kwoty:
 - 1.000.000,00 euro wobec jednostek samorządu terytorialnego,
 - 1.000.000,00 zł wobec pozostałych podmiotów,
 - b) 6% uznanego kapitału Banku.

Kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika stosuje się raz na rok, w oparciu o dane finansowe na koniec dowolnego kwartału (przy czym dla danego klienta odstęp pomiędzy kolejnymi przeglądami nie może być dłuższy niż 12 miesięcy).

Podstawa tworzenia rezerw celowych

Podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi stanowi wartość bilansowa ekspozycji kredytowej bez uwzględnienia utworzonych rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi, ale z uwzględnieniem przewidywanej w związku z restrukturyzacją zadłużenia kwoty umorzenia części ekspozycji kredytowej.

Bank może pomniejszać podstawę naliczania rezerw oraz odpisów o zabezpieczenia pomniejszające podstawę tworzenia rezerw celowych – zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (...) wraz ze zmianami wprowadzonymi Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 12 października 2017 roku.

W przypadku, gdy Bank posiada wobec dłużnika ekspozycje kredytowe stanowiące zarówno należności bilansowe, jak i udzielone zobowiązania pozabilansowe, jeżeli warunki umowy nie stanowią inaczej, posiadane zabezpieczenia uwzględnia się w pierwszej kolejności w ustalaniu podstawy tworzenia rezerwy celowej na należności bilansowe oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi.

Tryb tworzenia, aktualizacji i rozwiązywania rezerw celowych oraz zmiany klasyfikacji ekspozycji kredytowych

Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi tworzy się, aktualizuje co do wysokości oraz rozwiązuje najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.

Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi tworzy się w ciężar kosztów.

Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi rozwiązuje się po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia.

Zmniejszenia dokonuje się po terminie wydania odpowiedniej decyzji, nie później jednak niż w terminie najbliższej klasyfikacji.

Ekspozycje kredytowe stanowiące należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne odpisuje się w ciężar utworzonych na nie rezerw celowych.

Ekspozycje kredytowe, z wyłączeniem zobowiązań pozabilansowych lub inne aktywa umorzone, przedawnione lub nieściągalne zmniejszają uprzednio utworzone rezerwy oraz odpisy, w kwocie umorzonej, przedawnionej lub nieściągalnej.

Rozwiązanie rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi następuje po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia, tzn. w przypadku:

- 1) całkowitej spłaty lub wygaśnięcia ekspozycji kredytowej z tytułu zobowiązania pozabilansowego;
- 2) częściowej spłaty ekspozycji kredytowej, w części odpowiadającej tej spłacie;

- 3) zmiany kategorii ekspozycji kredytowej na kategorię o niższym stopniu ryzyka w wyniku dokonanej klasyfikacji;
 - 4) wzrostu wartości zabezpieczenia pomniejszającego podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi;
 - 5) wygaśnięcia ekspozycji kredytowej w wyniku przejęcia przez Bank aktywów dłużnika, jeżeli ich wartość rynkowa jest równa lub wyższa niż dług;
 - 6) wzrostu wartości rezerwy na ryzyko ogólne.
3. W swoich analizach Bank nie uwzględnia ryzyka geograficznego, ponieważ funkcjonuje na terenie jednego obszaru geograficznego, określonego w Statucie Banku, zatwierdzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego.

4. Ekspozycje kredytowe według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych) na dzień 31.12.2017 roku, bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego oraz średnią kwotą ekspozycji w okresie od 31.12.2016 roku do 31.12.2017 roku w podziale na klasy przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2017 r w zł	Średnia kwota w okresie od 31.12.2016r. do 31.12.2017 r.
1	Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	960 421	1 804 248
2	Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego i władz lokalnych	345 709	96 128
3	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	1 476 400	199 670
4	Ekspozycje wobec instytucji	70 075 895	75 279 708
5	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	5 859 271	7 454 554
6	Ekspozycje detaliczne	176 917 389	146 468 303
7	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	21 050 188	43 833 904
8	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	5 163 778	3 866 103
9	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0	0
10	Ekspozycje kapitałowe	3 513 600	2 623 514
11	Inne ekspozycje	9 735 032	9 562 628
	RAZEM	295 097 683	291 188 760

5. Struktura zaangażowania Banku wobec poszczególnych sektorów i typów kontrahenta w rozbiciu na klasy ekspozycji:

- 1) struktura zaangażowania Banku według typu kontrahenta w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2017 roku:

(Wartość w zł, bez odsetek)

Lp.	Typ kontrahenta	Należności		
		normalne	pod obserwacją	zagrożone
1	Banki	76 675 122	0	0
2	Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	0	0	0
3	Pomocnicze instytucje finansowe	2 459 631	0	0
4	Instytucje ubezpieczeniowe	0	0	0
	Razem sektor finansowy	79 134 753	0	0
1	Przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0		0
2	Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie	4 636 116	0	2 050 248
3	Przedsiębiorcy indywidualni	5 615 433	300 000	1 190 595
4	Osoby prywatne	29 594 423	48 512	1 008 357
5	Rolnicy indywidualni	138 604 909	3 847 570	2 328 679
6	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	11 765	0	0
	Razem sektor niefinansowy	178 462 647	4 196 082	6 577 878
1	Budżet centralny	0	0	0
2	Budżet samorządowy	345 650	0	0
	Razem sektor budżetowy	345 650	0	0

2) struktura zaangażowania Banku w poszczególnych branżach według stanu na dzień 31.12.2017 roku:

Wielkości raportowane								
Sektor gospodarki	Grupa ryzyka	Kapitał	Odsetki	ESP	Portfel kredytowy brutto	Rezerwa	Zobowiązania pozabilansowe	Wartość netto ekspozycji
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	normalna	345 650			345 709			345 709
	Suma	345 650	0	0	345 709	0	0	345 709
Budownictwo	normalna	2 307 641	5	25 740	2 281 905	0	1 457 659	3 739 565
	straconej	456 434	97 835	632	553 637	553 637	0	0
	Suma	2 764 074	97 839	26 372	2 835 542	553 637	1 457 659	3 739 565
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	normalna	2 506 857	679	1 523	2 506 013	0	0	2 506 013
	Suma	2 506 857	679	1 523	2 506 013	0	0	2 506 013
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; Pozostała działalność usługowa	normalna	0	0	0	0	0	28 000	28 000
	Suma	0	0	0	0	0	28 000	28 000
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	normalna	114 081	15	1 563	112 533	0	4 622	117 155
	Suma	114 081	15	1 563	112 533	0	4 622	117 155
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	normalna	242 943	1 969	3 522	241 389	0	3 245	244 634
	Suma	242 943	1 969	3 522	241 389	0	3 245	244 634
Edukacja	Suma	0	0	0	0	0	0	0
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	Suma	0	0	0	0	0	0	0
Górnictwo i wydobywanie	stracone	59 296	26 601	0	85 897	85 897	0	0
	Suma	59 296	26 601	0	85 897	85 897	0	0
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	normalna	2 856 931	2 397	17 274	2 842 054	0	762 166	3 604 220
	pod obserwacją	300 000	0	0	300 000	0	0	300 000
	stracona	381 763	205 003	0	586 766	586 766	0	0
	Suma	3 538 695	207 400	17 274	3 728 820	586 766	762 166	3 904 220
Inne	Suma	0	0	0	0	0	0	0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	normalnej	144 000	48	1 902	142 146	0	0	142 146
	Suma	144 000	48	1 902	142 146	0	0	142 146
Przetwórstwo przemysłowe	normalnej	897 491	765	5 368	892 889	0	964 190	1 857 079
	poniżej standardu	49 488	0	0	49 488	9 898	0	39 591
	straconej	450 000	674 474	0	1 124 474	1 124 474	0	0
	Suma	1 396 980	675 240	5 368	2 066 852	1 134 372	964 190	1 896 670
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	normalne	140 418 752	97 632	1 434 425	139 081 959	0	14 361 697	153 443 656
	pod obserwacją	3 847 570	15 918	40 893	3 822 595	500 000	0	3 322 595
	poniżej standardu	1 728 122	15 330	5 733	1 737 719	348 378	0	1 389 341
	wątpliwe	8 821	46	0	8 867	4 434	0	4 433
	stracone	591 736	51 632	2 624	640 743	640 743	0	0
	Suma	146 595 000	180 558	1 483 676	145 291 883	1 493 555	14 361 697	158 160 025
Rybactwo (PKD 2004)	Suma	0	0	0	0	0	0	0
Transport i gospodarka magazynowa; Informacja i komunikacja	normalne	1 788 093	23	1 507	1 786 609	0	729 413	2 516 022
	stracone	200 115	472	0	200 587	200 587	0	0
	Suma	1 988 208	495	1 507	1 987 196	200 587	729 413	2 516 022
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	normalne	47 127	0	0	47 127	0	5 873	53 000
	Suma	47 127	0	0	47 127	0	5 873	53 000
Suma		159 742 910	1 190 844	1 542 706	159 391 106	4 054 814	18 316 866	173 653 158

6. Struktura ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy należności według stanu na dzień 31.12.2017 roku (wartość w zł bez odsetek):

Lp.	Struktura zapadalności należności brutto	Klasy należności		
		Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy
1.	Bieżące	12 857 543	24 686 787	0
2.	Terminowe	66 277 210	164 549 820	345 650
3.	- do 1 miesiąca	62 317 040	3 270 738	17 065
4.	- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	348 990	5 575 723	34 130
5.	- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	995 070	19 794 333	144 455
6.	- powyżej 1 roku do 5 lat	1 286 441	59 924 192	150 000
7.	- powyżej 5 lat do 10 lat	1 329 669	44 556 269	0
8.	- powyżej 10 lat do 20 lat	0	28 863 147	0
9.	- powyżej 20 lat	0	2 565 417	0
	RAZEM	79 134 753	189 236 607	345 650

7. Struktura należności zagrożonych w rozbiciu na istotne klasy ekspozycji kredytowych według stanu na dzień 31.12.2017 r. (wartość w zł):

Wyszczególnienie	Należności		
	normalne	pod obserwacją	zagrożone
NALEŻNOŚCI SEKTORA FINANSOWEGO	79 183 570	0	0
Należności bieżące	12 857 543	0	0
Należności terminowe	66 277 210	0	0
Rezerwy celowe	0	0	0
Korekta wartości	0	0	0
Odsetki	48 817	0	0

Wyszczególnienie	Należności		
	normalne	pod obserwacją	zagrożone
NALEŻNOŚCI SEKTORA NIEFINANSOWEGO	176 613 026	3 671 519	4 577 182
Kredyty w rachunku bieżącym	21 602 977	820 000	2 263 810
Pozostałe kredyty	156 859 670	3 376 082	4 314 068
Rezerwy celowe	0	500 000	3 099 903
Korekta wartości	2 030 134	41 726	57 189
Odsetki	180 514	17 163	1 156 396
NALEŻNOŚCI SEKTORA BUDŻETOWEGO	443 929	0	0
Kredyty w rachunku bieżącym	0	0	0
Pozostałe kredyty	345 650	0	0
Rezerwy celowe	0	0	0
Korekta wartości	0	0	0
Odsetki	98 279	0	0
RAZEM	256 240 525	0	0

8. Zmiany stanów korekt wartości w 2017 roku:

Korekty wartości- prowizje rozliczane wg ESP	Wartość na początek okresu obrotowego		Zwiększenia	Wykorzystanie	Zmniejszenia	Wartość na koniec okresu obrotowego	
		%					%
Ogółem	1 910 702	100,00%	0	0	0	2 129 049	100,00%
w sytuacji normalnej	1 879 012	96,78%	1 296 730	0	1 145 607	2 030 134	95,35%
w sytuacji pod obserwacją	4 817	0,25%	109 093	0	72 184	41 726	1,96%
w sytuacji poniżej standardu	13 777	0,07%	58 937	0	59 919	12 795	0,60%
w sytuacji wątpliwej	2 515	1,08%	35 634	0	38 149	0	0,00%
w sytuacji straconej	10 581	1,39%	36 657	0	2 844	44 394	2,09%

9. Zmiany stanów rezerw z tytułu ekspozycji zagrożonych w 2017 roku:

Kategorie należności	Stan na 01.01.2017r.	Zwiększenia rezerw	Wykorzystanie rezerw	Rozwiązanie rezerw	Stan na 31.12.2017 r.	Wymagany poziom rezerw na koniec roku obrotowego na podstawie art. 81 ust. 2 pkt 8 litera c) Ustawy
Należności normalne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności pod obserwacją	0,00	500 000,00	0,00	0,00	500 000,00	0,00
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	0,00	500 000,00		0,00	500 000,00	0,00
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności poniżej standardu	267 080,04	531 796,57	0,00	341 903,64	456 972,97	0,00
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	267 080,04	531 796,57		341 903,64	456 972,97	0,00
- sektor budżetowy					0,00	0,00
Należności wątpliwe	158 285,33	144 130,18	0,00	9 721,65	292 693,86	0,00
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	158 285,33	144 130,18		9 721,65	292 693,86	0,00
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności stracone	2 169 065,22	1 732 694,46	0,00	131 620,74	3 770 138,94	0,00
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	2 169 065,22	1 732 694,46		131 620,74	3 770 138,94	0,00
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

VII. Ryzyko kredytowe do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem

- Bank wykorzystuje oceny zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej ECAI na potrzeby wyznaczania aktywów ważonych ryzykiem, dla następujących ekspozycji wobec:
 - instytucji - jeżeli rezydualny termin ekspozycji jest dłuższy niż 3 miesiące,
 - samorządów regionalnych lub władz lokalnych - jeżeli ekspozycja nie jest denominowana lub finansowana w walucie krajowej,
 - podmiotów sektora publicznego - jeżeli pierwotny termin zapadalności ekspozycji jest dłuższy niż 3 miesiące,
 którym to kategoriom przypisywana jest waga ryzyka odpowiadająca stopniu jakości kredytowej rządu polskiego.

Bank korzysta z ocen jakości kredytowej nadanych przez ECAI:

- 1) Fitch Ratings;
- 2) Moody's Investors Service;
- 3) Standard and Poor's Ratings Services.

Jeżeli nadane oceny odpowiadają różnym wagom ryzyka wówczas Bank uwzględni tę ocenę, której odpowiada wyższa waga ryzyka.

Jeżeli dostępne są więcej niż dwie oceny kredytowe sporządzone przez wyznaczone ECAI dla danej pozycji z ratingiem, wówczas uwzględnia się te dwie spośród nich, z którymi wiążą się najniższe wagi ryzyka, z zastrzeżeniem że: jeżeli dwie najniższe wagi ryzyka różnią się od siebie, przypisuje się wyższą z nich;

Bank uzależnia przyznanie wagi ryzyka od stopnia jakości kredytowej, który przypisano rządowi polskiemu wg następującej tabeli:

Stopień jakości kredytowej rządu polskiego	1	2	3	4	5	6
Waga ryzyka ekspozycji	20%	50%	100%	100%	100%	150%

Bank uzależnia stopień jakości kredytowej od oceny wiarygodności kredytowej w następujący sposób:

Stopień jakości kredytowej	Ocena wiarygodności kredytowej		
	Fitch Ratings	Moody's Investors Service	Standard and Poor's Ratings Services
1	AAA do AA	Aaa do Aa	AAA do AA
2	A	A	A
3	BBB	Baa	BBB
4	BB	Ba	BB
5	B	B	B
6	CCC i poniżej	Caa i poniżej	CCC i poniżej

2. Kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem wg stanu na 31.12.2017r. przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Kwota ekspozycji	Waga ryzyka	Współczynnik wsparcia dla MŚP	Kwota ekspozycji ważona ryzykiem
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	960 421	250%		2 401 053
Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego i władz lokalnych	345 709	20%		69 142
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	1 476 400			1 427 290
BFG	1 378 180	100%		1 378 180
dopłaty ARiMR	98 220	50%		49 110
Ekspozycje warunkowe wobec instytucji:	70 075 895			0
1) środki na rachunku bieżącym	1 089 144	0		0
2) lokaty terminowe w Banku Zrzeszającym	52 652 353	0		0
3) ZFŚS	27 121	0		0
4) rezerwa obowiązkowa	6 435 000	0		0
5) minimum depozytowe	9 872 277	0		0
Ekspozycje wobec przedsiębiorców, w tym	5 316 039	100%		4 989 394
- ekspozycje wobec MŚP	1 371 882	100%	0,7619	1 045 237
Ekspozycje detaliczne, w tym:	168 931 225	75%		101 128 250
- ekspozycje wobec MŚP	143 190 079	75%	0,7619	81 822 391
Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach:	19 742 419			15 989 918
1) ekspozycje wobec przedsiębiorców, zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej, w tym:	1 774 501	100%		1 615 058
- wobec MŚP	669 647	100%	0,7619	510 204
2) ekspozycje wobec przedsiębiorców zabezpieczone na nieruchomości komercyjnej, w tym:	17 819 597	100%		14 152 379
- wobec MŚP	15 402 011	100%	0,7619	11 734 792
3) ekspozycje zabezpieczone na nieruchomości - dochody kredytobiorcy w walucie obcej	148 321	150%		222 481
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania:	5 226 055			6 034 748
1) ekspozycje przeterminowane	3 608 669	100%		3 608 669
2) ekspozycje z rezerwą poniżej 20%	1 617 386	150%		2 426 079
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0	0%		0
Ekspozycje kapitałowe:	3 513 600			3 513 600
1) Bankowe Papiery Wartościowe	1 610 269	100%		1 610 269
2) akcje SGB-Banku S.A.	1 902 332	100%		1 902 332
3) pozostałe akcje i udziały	1 000	100%		1 000
Inne ekspozycje	9 735 032			3 707 682
1) kasa	5 269 190	0%		0
2) rzeczowe aktywa trwałe	3 301 829	100%		3 301 829
3) rozrachunki z kontrahentami, których tożsamości nie można ustalić	12 650	100%		12 650
4) koszty i przychody rozliczane w czasie	203 663	100%		203 663
5) środki pieniężne w drodze	947 700	20%		189 540
RAZEM	285 322 796			139 261 078

3. Bank korzystał z technik ograniczania ryzyka kredytowego w zakresie tworzenia rezerw celowych i odpisów aktualizujących – w zakresie pomniejszania podstawy ich naliczania:

Rodzaj zabezpieczenia	Wartość ekspozycji kredytowych (bilansowa brutto) dla których Bank stosuje pomniejszenie podstawy naliczania rezerw celowych
Hipoteka na nieruchomości	1 617 386

VIII. Narażenie na ryzyko operacyjne

1. Informacja o sumie strat brutto i netto z tytułu ryzyka operacyjnego w roku 2016:

Rodzaj zdarzenia	Straty w zł		
	Bankowość komercyjna	Bankowość detaliczna	Płatności i rozliczenia
Oszustwa wewnętrzne	0	0	0
Oszustwa zewnętrzne	0	0	0
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	0	0	0
Klienci, produkty i praktyki biznesowe	0	0	0
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	0	2 812	0
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	0	0	3 358
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	0	1 896	0
Suma strat:	0	4 709	3 358
Wartość strat odzyskanych:	0	1 476	0
Suma strat netto	0	3 232	3 358

2. Za najważniejsze zdarzenia operacyjne, które wystąpiły w 2017 roku Bank uznał:

- 1) W dniu 30.04.2017r. w Oddziale Damasławek - Filia Wapno zostały zalane pomieszczenia piwnicy w tym również piwnica należąca do Banku. Wezwana została pomoc i woda została odpompowana. Przyczyną zalania było pęknięcie rury. Zdarzenie nie wywołało żadnych poważnych skutków, ponieważ nie znajdowały się tam żadne wartościowe przedmioty.
- 2) Problem z prawidłowym funkcjonowaniem Internet Bankingu dla firm w dniu 29.12.2017. Przyczyną była aktualizacja Internet Bankingu, a problem rozwiązano prawdopodobnie poprzez wycofanie aktualizacji. W związku z awarią, Zarząd podjął decyzję aby czasie awarii za przyjęte od Klientów przelewy do nadania przez

pracowników Banku pobierać prowizję w wysokości takiej, jaka zostałaby pobrana przy realizacji przez Klienta przelewu przez Internet Banking.

- 3) W dniu 06.11.2017r złożonych zostało w sumie 25 reklamacji. Wszystkie reklamacje złożone zostały przez jedną klientkę, która wносиła o zweryfikowanie transakcji dokonywanych kartą. W wyniku analizy okazało się, że na karcie znajdowały się również płatności internetowe. W sumie Klientka otrzymała negatywną odpowiedź w sprawie 11 reklamacji z SGB Banku oraz 10 z PBS Wągrowiec, 4 rozpatrzono pozytywnie. Klientka miała możliwość złożenia odwołania do reklamowanych transakcji jednakże złożyła pisemne oświadczenie, że nie będzie składała odwołań.
 - 4) W roku 2017 r. odnotowano w sumie 997 h braku dostępu do bankomatów. W związku z powtarzającymi się awariami Bank wymienił najczęściej niepracujący bankomat w Damasławku, a także w Wapnie oraz zaplanował wymienić kolejny w Oddziale Gołańcz.
3. Bank realizuje proces zarządzania ryzykiem operacyjnym zgodnie z założeniami przyjętymi w „Strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu” oraz „Zasadach zarządzania ryzykiem operacyjnym w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”. W ramach tego procesu identyfikuje się zdarzenia ryzyka operacyjnego, dokonuje się ewidencjonowania i analizy przyczyn występowania zdarzeń związanych z ryzykiem operacyjnym.
- W przypadku konieczności podejmowane są działania ograniczające ryzyko, obejmujące m.in. zmianę w zakresie realizacji procesów wewnętrznych Banku, organizacji wewnętrznej, sposobu dokonywania kontroli wewnętrznej, a także organizacja odpowiednich szkoleń dla pracowników.

Ponadto w 2017 roku Bank podejmował następujące działania mitygujące:

- 1) przeprowadzanie rozmów z pracownikami winnymi zaniedbań i pomyłek,
- 2) dokonywanie sukcesywnej wymiany sprzętu informatycznego oraz bankomatów,
- 3) regularne wysyłanie komunikatów do Klientów Banku oraz do pracowników, związanych z bezpieczeństwem systemów teleinformatycznych oraz wykonywaniem transakcji z wykorzystaniem elektronicznych kanałów dostępu, podejmowanie czynności dotyczących zwiększenia bezpieczeństwa korzystania z usług bankowości internetowej,
- 4) dopasowanie limitów kasowych do potrzeb poszczególnych placówek zgodnie z sugestiami Dyrektorów Oddziałów,
- 5) przeprowadzanie systematycznych kontroli z zakresu bezpieczeństwa informacji i ochrony danych osobowych i tajemnicy bankowej,
- 6) przeprowadzanie regularnych testów ciągłości działania.

IX. Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym

1. Wszystkie wymienione posiadane przez Bank ekspozycje kapitałowe zostały zakupione ze względu na przyjętą strategię.
2. W 2017 roku nie wystąpiły pozycje notowane na giełdzie, instrumenty finansowe znajdujące się w obrocie na rynku regulowanym oraz instrumenty finansowe, w przypadku których wartość rynkowa jest różna od wartości wykazywanej w bilansie.
3. Papiery wartościowe w 2017 roku przedstawiają się następująco:
 - 1) papiery wartościowe wycenione w wartości godziwej przez wynik finansowy – nie wystąpiły,
 - 2) papiery wartościowe przeznaczone do obrotu – nie wystąpiły,
 - 3) papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności przedstawia poniższa tabela:

Nazwa emitenta/nazwa instrumentu	Ilość BPW	Wartość nominalna na dzień 31.12.2017 (w zł)	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2017 (w zł)
SGB-Bank S.A. /Bankowe Papiery Wartościowe serii C	30	300 000	300 564
SGB-Bank S.A. /Bankowe Papiery Wartościowe serii E	300	300 000	302 314
SGB-Bank S.A. /Bankowe Papiery Wartościowe serii F	1 000	1 000 000	1 007 391
Razem		1 600 000	1 610 269

- 4) papiery wartościowe dostępne do sprzedaży wyceniane w wartości godziwej- nie wystąpiły,

5) papiery wartościowe zaliczane do aktywów trwałych:

Nawa jednostki	Rodzaj papieru wartościowego	Wartość nominalna na dzień 31.12.2016 r. (w zł)	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2016r. (w zł)	Sposób wyceny
SGB-Bank S.A.	akcje	1 885 600	1 902 332	Cena nabycia
Rejestr Rzetelności Kredytowej	udział	500	0	Cena nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących
Spółdzielczy System Ochrony SGB	udział	1 000	1 000	Cena nabycia
Razem	x	1 887 100	1 903 332	x

4. Kwota ogółem niezrealizowanych zysków i strat w podziale na zyski lub straty z przeszacowania oraz inne pozycje o podobnym charakterze zaliczone do funduszy podstawowych lub uzupełniających – **nie wystąpiły**.

X. Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej dla pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

1. Sposób zarządzania ryzykiem stopy procentowej, podstawowe założenia (w tym założenia dotyczące przyszłych wcześniejszych spłat kredytów) oraz częstotliwość pomiaru zostały opisane w „Zasadach zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu” oraz w „Strategii zarządzania ryzykiem w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu”.
2. Ryzyko stopy procentowej w Banku wynika głównie z niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych oraz niedopasowania tych pozycji ze względu na stopy referencyjne.
3. Wg stanu na 31.12.2017 r. w Banku występuje nadwyżka aktywów nad pasywami wrażliwymi na zmiany stóp procentowych, która wynosi 38,3 % sumy bilansowej. Taka struktura aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych powoduje, że spadek stóp procentowych o 200 punktów bazowych może obniżyć wynik odsetkowy Banku o 2.764 tys. zł, natomiast wartość ekonomiczna Banku, przy spadku stóp procentowych o 200 p.b. może spaść o 475 tys. zł.

XI. Wymogi kapitałowe na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem

Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

XII. Zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku

1. Polityka wynagradzania pracowników mających istotny wpływ na profil ryzyka w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu przygotowywana jest przez Zarząd i zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Banku. Rada Nadzorcza omawiała zagadnienia oceny polityki wynagrodzeń w 2017 roku jeden raz. Z uwagi na skalę działalności Banku nie powoływano komisji/komitetu ds. wynagrodzeń. Bank nie korzystał z konsultanta zewnętrznego w zakresie ustalania polityki w zakresie wynagrodzeń.
2. Wobec osób mających istotny wpływ na profil ryzyka w Banku ustalono następujące zasady:
 - a) podstawą do określenia łącznej wysokości zmiennych składników wynagrodzenia (premii rocznej) jest ocena dokonywana według kryteriów określonych w Polityce wynagrodzeń,
 - b) ocena wyników odbywa się za trzy lata, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez Bank działalnością gospodarczą,
 - c) całkowite wynagrodzenie jest podzielone na składniki stałe i zmienne, przy czym stałe wynagrodzenie stanowi na tyle dużą część łącznego wynagrodzenia, że możliwe jest na zasadach określonych w Polityce wynagrodzeń prowadzenie elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzenia, w tym ich obniżanie lub nie przyznawania ich w ogóle,
 - d) łączne wynagrodzenie zmienne nie ogranicza zdolności Banku do zwiększania jego funduszy własnych,
 - e) łączna kwota zmiennego składnika wynagrodzeń dla osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku za dany rok kalendarzowy nie może przekroczyć 5% zysku brutto zweryfikowanego przez biegłego rewidenta, ustalonego wg stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego dokonanie oceny.
3. Podstawą oceny efektów pracy są kryteria ilościowe dotyczące oceny wyników całego Banku, a także jakościowe dotyczące oceny indywidualnych wyników danego członka Zarządu.
4. Ocena wyników całego Banku wg kryteriów ilościowych obejmuje wskaźniki Banku osiągnięte w latach podlegających ocenie w podziale na poszczególne lata, w odniesieniu do:
 - 1) wskaźnika należności zagrożonych,
 - 2) realizacji planu finansowego w zakresie:

- a) wyniku z tytułu odsetek i wyniku z tytułu prowizji,
 - b) wypracowanego zysk brutto,
 - c) zwrotu z aktywów (ROA);
 - 3) realizacji przyjętej Strategii Banku,
 - 4) wskaźnika wypłacalności,
 - 5) wskaźnika płynności LCR;
5. Przy ocenie indywidualnych efektów pracy członka Zarządu, uwzględnia się następujące kryteria jakościowe:
- 1) efekty realizacji zadań wynikających z zakresu obowiązków i odpowiedzialności w ramach podziału zadań w Zarządzie,
 - 2) oceny kwalifikacji;
 - 3) uzyskanie absolutorium z wykonania obowiązków za dany rok obrotowy;
 - 4) wyniki kontroli przeprowadzonych w Banku przez podmioty zewnętrzne, w tym audyt wewnętrzny sprawowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB lub kontrola Komisji Nadzoru Finansowego, w obszarach nadzorowanych przez danego członka Zarządu.
 - 5) oceny nadzorcze BION w obszarach objętych nadzorem danego członka Zarządu,
6. W odniesieniu do kryteriów ilościowych Członek Zarządu ma prawo do premii rocznej, gdy w okresie podlegającym ocenie, wskaźniki Banku określone w ust. 1 kształtowały się na poziomie:
- 1) wskaźnik należności zagrożonych - nie przekroczył 10%,
 - 2) realizacja planu finansowego Banku w zakresie:
 - a) wyniku z tytułu odsetek i wyniku z tytułu prowizji - co najmniej 90% zaplanowanego poziomu;
 - b) zysku brutto - nie niższy niż 80% zaplanowanego poziomu;
 - c) zwrotu z aktywów (ROA) - nie niższy niż 80 % zaplanowanego poziomu;
 - 3) pozytywnej oceny realizacji strategii Banku na podstawie oceny dokonanej przez Radę Nadzorczą,
 - 4) osiągnięcie wskaźnika wypłacalności na poziomie nie niższym niż 13,5%,
 - 5) wskaźnika płynności LCR - nie niższego niż określony przez Radę Nadzorczą w apetycie na ryzyko w roku podlegającym ocenie;
7. W przypadku oceny indywidualnych efektów pracy członka Zarządu wg kryteriów jakościowych określonych w ust. 5 członek Zarządu ma prawo do premii rocznej, gdy w okresie podlegającym ocenie:
- 1) dokonano pozytywnej oceny efektów pracy realizacji zadań członka Zarządu wynikających z zakresu jego obowiązków i odpowiedzialności, a w szczególności:
 - a) oceny pracy jednostek i komórek organizacyjnych Banku objętych nadzorem danego członka Zarządu,
 - b) celowości ponoszonych kosztów związanych z funkcjonowaniem Banku w obszarach nadzorowanych przez danego członka Zarządu,
 - c) skuteczności kontroli wewnętrznej w nadzorowanych przez członka Zarządu jednostkach lub komórkach organizacyjnych Banku,

- d) jakości świadczonej pracy, z uwzględnieniem skarg składanych na danego członka Zarządu lub Zarząd w przypadku decyzji kolegialnych,
 - e) zdarzeń wynikających ze sprawowanych funkcji zarządczych danego członka Zarządu mających wpływ na kondycję finansową lub reputację Banku,
 - f) jakości zarządzania organizacją i zasobami ludzkimi w obszarach nadzorowanych przez danego członka Zarządu,
- 2) uzyskał pozytywną ocenę kwalifikacji,
 - 3) uzyskał absolutorium z wykonania obowiązków za dany rok obrotowy,
 - 4) wyniki kontroli przeprowadzonych w Banku przez podmioty zewnętrzne, w tym audyt wewnętrzny przeprowadzony przez Spółdzielczy System Ochrony SGB lub kontrola Komisji Nadzoru Finansowego, nie wykazały istotnych uchybień w obszarze nadzorowanym przez danego członka Zarządu.
 - 5) oceny nadzorcze BION w obszarach objętych nadzorem danego członka Zarządu nie są niższe niż „3”.
- 8. Wysokość premii rocznej nie może stanowić znaczącej części wynagrodzenia członka Zarządu Banku.
 - 9. Łączna kwota premii rocznej dla członków Zarządu Banku ustalana jest w wysokości nie przekraczającej 5% rocznego zweryfikowanego przez biegłego rewidenta wyniku finansowego brutto z zastrzeżeniem, że wysokość premii nie może być większa niż 20% osiągniętego w danym roku przez członka Zarządu wynagrodzenia zasadniczego.
 - 10. Na podstawie przeprowadzonej oceny Rada Nadzorcza podejmuje decyzję w formie uchwały o przyznaniu premii rocznej i jej wysokości dla poszczególnych członków Zarządu w przypadku oceny pozytywnej.
 - 11. Stałe składniki wynagrodzenia stanowią na tyle dużą część wynagrodzenia, aby możliwe było prowadzenie elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzenia, w tym obniżanie lub nieprzyznawanie zmiennych składników wynagrodzenia, przy czym stosunek zmiennych składników wynagrodzenia do stałych składników wynagrodzenia nie może przekraczać 20% w odniesieniu do każdej osoby mającej istotny wpływ na profil ryzyka Banku.
 - 12. Stosując zasadę proporcjonalności Bank wypłaca całość premii rocznej jednorazowo po jej przyznaniu z uwzględnieniem, że łączna wysokość premii rocznej przyznanej osobom zajmującym stanowiska istotne nie może ograniczać zdolności Banku do zwiększania jego funduszy własnych.

XIII. Informacje ilościowe dotyczące wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku

1. Zagregowane informacje ilościowe dotyczące wynagrodzenia, z podziałem na obszary działalności :

	Zarząd	Inne osoby istotnie wpływające na ryzyko	Razem
Zarządzanie bankiem	3	0	3
Pozostała działalność	0	0	0

2. Zagregowane informacje ilościowe na temat wynagrodzeń, z podziałem na kadre kierowniczą wyższego szczebla i pracowników, których działania mają istotny wpływ na profil ryzyka (w tys. PLN)

Wyszczególnienie	Zarząd	Inne osoby istotnie wpływające na ryzyko	Razem
Wynagrodzenie stałe	495	0	495
Wynagrodzenie zmienne	69	0	69
Liczba osób uzyskujących odprawy	0	0	0
Wartość odpraw	0	0	0
Najwyższa wypłata odprawy	0	0	0

XIV. Dźwignia finansowa

1. Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej Bank klasyfikuje do ryzyk nieistotnych; zarządzanie tym rodzajem ryzyka odbywa się w ramach ryzyka kapitałowego.
2. Bank mierzy ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej poprzez obliczanie, wskaźnika dźwigni finansowej liczonego jako wyrażony w procentach udział kapitału Tier I w aktywach według wartości bilansowej, powiększonej o łączną kwotę zobowiązań pozabilansowych udzielonych, przy czym:
 - 1) w aktywach według wartości bilansowej Bank nie uwzględnia pozycji pomniejszających kapitał podstawowy i dodatkowy Tier I, w szczególności: wartości niematerialne i prawne w części pomniejszającej kapitał podstawowy i dodatkowy Tier I, udziały kapitałowe w części pomniejszającej kapitał podstawowy i dodatkowy Tier I, aktywa z tytułu podatku odroczonego oparte na przyszłej rentowności w części pomniejszającej kapitał podstawowy Tier I,

- 2) wartość ekspozycji kredytowej Bank oblicza z uwzględnieniem pomniejszeń o utworzone rezerwy celowe i odpisy aktualizujące odnoszące się do odsetek, których skutek został odzwierciedlony w funduszach własnych Banku;
 - 3) wartość ekspozycji pozabilansowych jest wyliczana: od wartości nominalnej (bez uwzględniania korekt z tytułu rezerw celowych i odpisów aktualizujących odnoszących się do odsetek) z uwzględnieniem współczynników konwersji z zastrzeżeniem dolnego limitu 10%.
3. Bank ustala limit wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie minimum 3%.
4. Ujawnienie wskaźnika dźwigni

Lp.	Pozycja	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych)		
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	275 566 788
2	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	- 29 077
3	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)	275 537 711
Inne pozycje pozabilansowe		
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	9 785 085
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	-
19	Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17-18)	9 785 085
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
20	Kapitał Tier I	28 216 882
21	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, EU-19a, EU-19b)	285 322 796
Wskaźnik dźwigni		
22	Wskaźnik dźwigni	9,89

5. Podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych

Lp.	Pozycja	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
EU-1	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych) w tym:	275 537 711
EU-2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	-
EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego w tym:	275 537 711
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	960 421
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego których nie traktuje się jak państwa	1 822 109
EU-7	Instytucje	70 075 895
EU-8	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	18 559 206
EU-9	Ekspozycje detaliczne	160 945 061
EU-10	Przedsiębiorstwa	4 762 609
EU-11	Ekspozycje których dotyczy niewykonanie zobowiązania	5 163 778
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa nie generujące zobowiązania kredytowego)	13 248 632

XV. Ujawnienia w zakresie ryzyka płynności zgodnie z Rekomendacją P KNF

1. Zgodnie z Zasadami zarządzania ryzykiem płynności w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu, za nadzór nad zarządzaniem płynnością odpowiada Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych. Zadania związane z utrzymaniem płynności wykonuje Zespół Rachunkowo-Finansowy. Za nadzór nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka płynności odpowiada Prezes Zarządu, natomiast za identyfikowanie, pomiar, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka płynności odpowiada Zespół Analiz i Ryzyk Bankowych, który podlega Prezesowi Zarządu. Oceny bieżącej i planowanej pozycji płynności płatniczej Banku dokonuje Zarząd. Wszystkie powyższe funkcje są w pełni scentralizowane – zarządzanie ryzykiem płynności odbywa się na poziomie Centrali Banku.
2. Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy, co oznacza zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.
3. Bank jest członkiem Zrzeszenia SGB oraz Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB. W związku z tym, zarządzanie ryzykiem płynności odbywa się zgodnie z zasadami ustalonymi w

Zrzeszeniu i Systemie.

Bank Zrzeszający realizuje następujące zadania:

- 1) prowadzenie rozliczeń pieniężnych Banków Spółdzielczych,
- 2) zabezpieczanie Banków Spółdzielczych przed ryzykiem związanym z zakłóceniami w realizacji rozliczeń międzybankowych,
- 3) zabezpieczanie płynności śróddziennej dla Banków Spółdzielczych,
- 4) prowadzenie rachunków bieżących Banków Spółdzielczych,
- 5) udzielanie kredytów w rachunku bieżącym Bankom Spółdzielczym zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku Zrzeszającego,
- 6) gromadzenie nadwyżek środków Banków Spółdzielczych,
- 7) prowadzenie rachunków Minimum Depozytowego,
- 8) utrzymywanie aktywów płynnych stanowiących pokrycie środków Minimum Depozytowego zgodnie z § 11 ust. 3,
- 9) wyznaczanie i utrzymywanie zagregowanego wymogu pokrycia płynności (LCR), zgodnie z wytycznymi zawartymi w § 17 ust. 2,
- 10) pośredniczenie w zakupie przez Banki Spółdzielcze papierów wartościowych w ramach limitów ustalonych przez Spółdzielnię,
- 11) przeprowadzanie „zagregowanych” testów warunków skrajnych i awaryjnych planów płynności,
- 12) wsparcie Banków Spółdzielczych w zakresie narzędzi analitycznych służących pomiarowi ryzyka płynności, w tym wyznaczanie krzywej krańcowego kosztu finansowania.

Jednostka zarządzająca Systemem Ochrony realizuje następujące zadania:

- 1) udzielanie pomocy płynnościowej Uczestnikom, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Systemie Ochrony,
- 2) wyznaczanie minimalnego zasobu aktywów płynnych w Systemie Ochrony (m.in. poprzez aktualizację kwoty Minimum Depozytowego),
- 3) ustalanie limitów ryzyka płynności w Systemie Ochrony;
- 4) monitorowanie poziomu płynności Uczestników na zasadzie indywidualnej i zagregowanej,
- 5) prowadzenie wymiany informacji o ryzyku płynności pomiędzy Uczestnikami,
- 6) opracowanie procedur wzorcowych dotyczących zarządzania ryzykiem płynności.

Nadwyżki środków niewykorzystane na działalność kredytową lub nie przeznaczone przez Bank na zakup innych aktywów (w tym aktywów płynnych) gromadzi Bank Zrzeszający. Bank może w inny sposób zagospodarować nadwyżkę środków tylko za zgodą Banku Zrzeszającego.

4. Głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych oraz instytucji samorządowych. Oprócz depozytów, Bank finansuje swoją działalność kapitałami

własnymi.

Bank dywersyfikuje źródła finansowania poprzez:

- 1) oferowanie produktów depozytowych klientom z sektora niefinansowego oraz budżetowego,
- 2) ograniczanie depozytów dużych deponentów,
- 3) oferowanie produktów depozytowych o różnych terminach wymagalności oraz o różnym charakterze.

5. Przyczyny, które mogą spowodować narażenie Banku na ryzyko płynności to m. in.:

- 1) niedopasowanie terminów zapadalności aktywów z terminami wymagalności pasywów,
- 2) przedterminowe wycofanie depozytów przez klientów zaburzające prognozy przepływów pieniężnych Banku,
- 3) nadmierna koncentracja depozytów pod względem dużych deponentów,
- 4) ograniczone możliwości pozyskania innych źródeł finansowania, w szczególności na hurtowym rynku finansowym.
- 5) konieczność pozyskiwania depozytów po wysokim koszcie w sytuacji nagłego zapotrzebowania na środki,
- 6) wadliwe plany awaryjne płynności nie uwzględniające szokowych zachowań klientów,
- 7) niski stosunek depozytów, w tym depozytów stabilnych do akcji kredytowej Banku,
- 8) niewystarczające fundusze własne do finansowania aktywów strukturalnie niepłynnych,
- 9) ryzyko reputacji

6. W celu ograniczenia ryzyka płynności, Bank wykorzystuje następujące techniki:

- 1) stosowanie limitów ograniczających ryzyko płynności, w tym wewnętrznych limitów SSO,
- 2) lokowanie nadwyżek środków w aktywa płynne, które mają za zadanie zapewnienie przetrwania w sytuacji skrajnej,
- 3) uczestnictwo w Systemie Ochrony SGB, które zapewnia w uzasadnionych przypadkach pomoc w postaci pożyczki płynnościowej z Funduszu Pomocowego,
- 4) utrzymanie minimum depozytowego w Banku Zrzeszającym, które pozwala w sytuacji zagrożenia płynności, otrzymanie pomocy w formie lokaty złożonej przez Bank Zrzeszający ze środków minimum depozytowego,
- 5) systematyczne testowanie planu awaryjnego płynności zapewniającego niezakłócone prowadzenie działalności w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej,
- 6) określanie prognoz nadwyżki płynności z uwzględnieniem dodatkowego bufora płynności,
- 7) systematyczne przeprowadzanie audytu systemu zarządzania ryzykiem płynności przez System Ochrony SGB.

7. Podstawowe pojęcia stosowane w procesie pomiaru i monitorowania ryzyka płynności to:

- 1) płynność bieżąca – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie

- płatności przypadającym w okresie 7 kolejnych dni;
- 2) płynność krótkoterminowa – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 30 kolejnych dni;
 - 3) płynność średnioterminowa – zapewnienie wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 1 miesiąca i do 12 miesięcy;
 - 4) płynność długoterminowa – monitorowanie możliwości wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 12 miesięcy;
 - 5) płynność płatnicza – zdolność do finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
 - 6) bufor płynności – oszacowana przez Bank wysokość potrzebnych aktywów nieobciążonych, stanowiąca zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w określonym, w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, „horyzoncie przeżycia”.
8. Sposób odzwierciedlenia ryzyka płynności rynku w procesie zarządzania płynnością płatniczą.

Nadwyżki zgromadzonych środków Bank inwestuje w lokaty w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w inne instrumenty finansowe w ramach limitów ustanowionych przez System Ochrony SGB.

9. Wykorzystanie testów warunków skrajnych w procesie zarządzania ryzykiem płynności.

W ramach pomiaru ryzyka płynności Bank przeprowadza następujące testy warunków skrajnych:

- 1) wrażliwości – w oparciu o które szacowany jest kapitał wewnętrzny oraz wykonywany jest pomiar wpływu zmian parametrów makroekonomicznych na poziom ryzyka płynności;
- 2) scenariuszowe – w oparciu o które budowane są plany awaryjne płynności oraz wyznaczany jest poziom bufora płynności;
- 3) odwrócone – w oparciu o które wykonywane są doraźne analizy problemowe.

W celu utrzymania ryzyka płynności na odpowiednim poziomie oraz sprostania zapotrzebowaniu na środki płynne w sytuacjach kryzysowych, Bank utrzymuje odpowiednią wielkość aktywów lub dodatkowych źródeł finansowania, które mogą w krótkim czasie wykorzystane przez Bank jako źródło środków płynnych. W ramach alternatywnych źródeł finansowania Bank wyróżnia:

- 1) aktywa nieobciążone (aktywa wysokopłynne);
- 2) dodatkowe źródła finansowania w postaci:
 - wykorzystania przyznanych linii kredytowych,
 - pozyskania niezabezpieczonego finansowania z Banku Zrzeszającego,
 - pozyskania pożyczki płynnościowej z Funduszu Pomocowego,

- lokaty płynnościowej ze środków Minimum Depozytowego.

Do aktywów wysokopłynnych Bank może zaliczyć te aktywa, które spełniają następujące warunki:

- 1) brak obciążeń,
- 2) wysoka jakość kredytowa,
- 3) łatwa zbywalność,
- 4) brak prawnych, regulacyjnych i operacyjnych przeszkód do wykorzystania aktywów w celu pozyskania środków,
- 5) sprzedaż aktywa nie oznacza konieczność podejmowania nadzwyczajnych działań.

W celu monitorowania alternatywnych źródeł finansowania, Bank prowadzi i na bieżąco aktualizuje rejestr aktywów oraz warunków na jakich może być pozyskiwane dodatkowe finansowanie.

Bank dąży do utrzymania aktywów nieobciążonych na poziomie równym lub wyższym od wyznaczonego bufora płynności, będącego odzwierciedleniem wystąpienia najbardziej niekorzystnej sytuacji skrajnej, określonego na podstawie scenariuszowych testów warunków skrajnych.

9. Ograniczenia regulacyjne odnośnie transferu płynności w ramach Zrzeszenia:

- 1) pożyczka płynnościowa z Funduszu Pomocowego- do 20% Funduszu Pomocowego,
- 2) lokata płynnościowa założona przez Bank Zrzeszający ze środków Minimum Depozytowego- do wysokości 8% Minimum Depozytowego.

10. Częstotliwość monitorowania i rodzaj wewnętrznej sprawozdawczości w zakresie ryzyka płynności określają „ Zasady zarządzania ryzykiem płynności w pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu oraz „Instrukcja System Informacji Zarządczej i oceny pracy Oddziałów w Pałuckim Banku Spółdzielczym w Wągrowcu” :

- 1) bieżący monitoring płynności finansowej Banku – codziennie,
- 2) kalkulacja nadzorczych miar płynności Banku o sumie bilansowej pow. 200 mln zł – codziennie,
- 3) kalkulacja wskaźnika LCR – codziennie,
- 4) rejestr alternatywnych źródeł finansowania – miesięcznie,
- 5) luka płynności nieurealniona i urealniona – miesięcznie,
- 6) źródła finansowania działalności Banku – miesięcznie,
- 7) struktura i stabilność depozytów - miesięcznie
- 8) zestawienie podstawowych wskaźników ekonomicznych związanych z oceną ryzyka płynności – miesięcznie,
- 9) stopień realizacji limitów – miesięcznie,
- 10) testy warunków skrajnych – kwartalnie.

11. Informacje ilościowe w zakresie zarządzania ryzykiem płynności:

1) Nadzorcze miary płynności na koniec grudnia 2016 r. ukształtowały się następująco:

Lp.	Norma płynności:	Wartość na dzień 31.12.2017r.	Limit wynikający z przepisów
1	M1	6.572 tys.zł	0,00
2	M2	1,10	1,00
3	M3	3,72	1,00
4	M4	1,21	1,00
5	LCR	1,97	0,80

Bank dotrzymuje wszystkie wymagane wskaźniki, a posiadana nadwyżka ponad progi minimalne zapewnia utrzymanie płynności bieżącej na odpowiednim poziomie.

2) Luka płynności

a) urealniona luka płynności dla pierwszych trzech przedziałów z uwzględnieniem pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz skumulowane luki płynności:

(w tys. zł)					
Lp.	Przedział płynności	Luka bilansowa prosta	Luka bilansowa skumulowana	Luka prosta (z pozabilansem)	Luka skumulowana (z pozabilansem)
1	Przedział do 1 miesiąca	72 720	72 720	64 759	64 759
2	Przedział do 3 miesięcy	553	73 273	553	65 312
3	Przedział do 6 miesięcy	106	73 379	106	65 418

b) limity luki płynności

Limitowaniu poddane zostały wskaźniki luki niedopasowania aktywów i pasywów. Limit uznaje się za przekroczony, gdy w przedziałach do 1 roku poziom wskaźnika jest niższy od wartości zalimitowanej. Natomiast w przedziałach powyżej 1 roku, limit uznaje się za przekroczony, gdy poziom wskaźnika jest wyższy od wartości zalimitowanej.

Kształtowanie się limitów urealnionej luki płynności wg stanu na dzień 31.12.2017 r. przedstawia poniższa tabela.

LUKA	<= 1 tygodnia	> 1 tygodnia <= 1 miesiąca	> 1 miesiąca <= 3 miesiący	> 3 miesięcy <= 6 miesięcy	> 6 miesięcy <= 1 roku	> 1 roku <= 2 lat	> 2 lat <= 5 lat	> 5 lat <= 10 lat	> 10 lat <= 20 lat	> 20 lat
Limit	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Wskaźnik luki	3,71	3,65	3,30	2,98	2,69	0,69	0,75	0,77	0,76	0,68

Osiągnięty poziom wskaźników do 1 roku ponad poziom limitów informują, że Bank zapewnia płatność wszystkich urealnionych zobowiązań w okresie najbliższych 12 miesięcy. Natomiast osiągnięty poziom wskaźników powyżej 1 roku, niższy aniżeli poziom limitów, jest również prawidłowy i informuje, że Bank posiada długoterminowe źródła finansowania aktywów, jakimi są m. in. Fundusze własne Banku oraz utrzymujący się osad na depozytach.

3) Wskaźnik płynności krótkoterminowej LCR

Wskaźnik płynności krótkoterminowej LCR pokazuje w jakim stopniu Bank jest zabezpieczony przed sytuacją skrajną, która utrzymuje się przez okres 30 dni, a wynika z zakłócenia równowagi pomiędzy wpływami i wypływami płynności. Na dzień 31.12.2017 r. wskaźnik ten wyniósł 197%, czyli jest znacznie wyższy niż wymagane prawem w 2017 r. minimum 80%. Spełnia również docelową normę, która poczynawszy od 2018 r. powinna wynosić 100%.

4) dodatkowe zabezpieczenie płynności w ramach Zrzeszenia:

Lp.	Dodatkowe zabezpieczenie płynności w ramach Zrzeszenia	Wartość na dzień 31.12.2017r. (w tys.zł)
1	Pożyczka płynnościowa możliwa do pozyskania z Funduszu Pomocowego	57 221
2	Limit płynnościowy przyznany przez Bank Zrzeszający	0
3	Lokata płynnościowa złożona przez BZ ze środków Minimum Depozytowego	133 507
4	Inne możliwe do pozyskania kredyty w Banku Zrzeszającym	70 542

Sporządziła: M. Nowak

Wągrowiec, 26.04.2018 r.

Zarząd Banku zatwierdził informacje do ujawnienia na posiedzeniu w dniu 04 maja 2018 roku (Protokół nr 19/Z/2018).

Zarząd Pałuckiego Banku Spółdzielczego w Wągrowcu niniejszym oświadcza, że ustalenia opisane w niniejszych „Informacjach podlegających ujawnieniu w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału (...)” są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku.

ZARZĄD
Pałuckiego Banku Spółdzielczego
w Wągrowcu

Rada Nadzorcza zapoznała się z Informacjami podlegającymi ujawnieniu w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału na posiedzeniu w dniu 29 maja 2018 roku (Protokół nr 41/RN/2018).